Novi lingvistički časopis: SOL — Lingvistički časopis, godina I, broj 1, Zagreb, str. 1—108, Izdavač: Filozofski fakultet Zagreb, OOUR Humanističke i društvene znanosti.

1. Naša ne suviše bogata lingvistička periodika obogatila se odnedavna novim časopisom, prvi broj kojega namjeravamo ovdje prikazati. U vrijeme nagloga razvoja lingvistike, koegzistencije različitih znanstvenih smjerova i dodira lingvistike s nizom drugih disciplina, pojavu takva časopisa možemo naravno pozdraviti, to više što fizionomija SOL-a, kako je zacrtana u uvodu prvom broju, točno odgovara onome što je upravo rečeno. Novi časopis, koji kao naslov nosi kraticu SOL (Studij odnosno Studenti Odsjeka za Opću Lingvistiku), namijenjen je općoj lingvistici, suvremenim disciplinama sociolingvistici, pragmalingvistici, komunikologiji, semiotici (koja zapravo prožima cijeli prvi broj), kao i susjednim naukama (u prvom redu filozofiji jezika), bez kojih se danas studij lingvistike teško može zamisliti. Prema riječima uredništva, SOL je otvoren svima, predstavlja na neki način točku susreta i interferencije već afirmiranih lingvista i stremljenja mladih, a pratit će našu i svjetsku znanost o jeziku u raznim suvremenim oblicima suradnje: studijama i kraćim člancima, intervjuima, prikazima, bibliografijom (što je vrlo korisno) i prijevodima. Predviđeni su i posebni tematski blokovi.

2. Sadržaj prvoga bloka ostvaruje sve te smjernice: u njemu nalazimo razgovor sa zagrebačkim romanistom Augustom Kovačecom (*Četiri pitanja profesoru Augustu Kovačecu*, str. 3—11), studiju komunikologa Dubravka Škiljana *O autonomiji lingvistike* (13—23), radove o pojedinim pitanjima Vladislave Petrić (*O glagolima s eksplicitnim načinskim determinatorima*, 25—32) i Marina Andrijaševića (*Jezični varijeteti i civilizacijski kontekst*, 33—37), veći rad Milorada Pupovca, u rubrici *Istraživanja*, pod naslovom *Komunikacijske i jezične karakteristike članova SKJ u Zagrebu u usporedbi s istim karakteristikama nečlanova* (39—59); nakon toga slijede kratki prilozi mlađih znanstvenih radnika s područja semiotike (filma, kazališta, reklame itd.; 61—90), te na kraju prikazi domaćih i stranih djela (91—104) i bibliografija (kratki prikazi dvadesetak domaćih i stranih publikacija; 105—108).

3. Uredništvo SOL-a postavilo je Augustu Kovačecu četiri pitanja: novi lingvistički pravci i strukturalizam; današnji oblici jezične interferencije; odnos lingvistike i nauke o književnosti; jezične prilike u SFRJ. U odgovoru na prvo pitanje Kovačec daje pregled lingvistike u 19. i 20. stoljeću s konstatacijom da je funkcionalizam najpogodniji pravac, s osvrtnom na poststrukturalne smjerove i na „krah“ generativno-transformacijske gramatike. S time se potpuno slažemo, samo bismo

dodali da je „bježanje lingvistâ od GT teorije u rubna područja lingvistike“, što ga spominje Kovačec, po našem mišljenju u znatnoj mjeri uvjetovano nepotrebnom formalizacijom, koja ne donosi ništa novo, i diskusijama koje su često same sebi svrha, pa bismo citirali i najvećega talijanskoga strukturalista Luigija Heilmanna, koji u svojoj knjizi *Lingua, linguaggio, culture* (Bologna 1983) na str. 27. izvrsno primjećuje da GT postupak i suviše često ostavlja dojam obična „preispisivanja“ prethodnih modela. Odgovor na drugo pitanje ističe dijalektičku suprotnost neizbježivih jezičnih dodira s jedne strane i svjesna suzbijanja stranih utjecaja s druge strane, a govori i o kompleksnosti faktorâ koji utječu na primanje tuđica (jedan je od faktora i morfološka struktura, jer se razvijena morfologija i derivacija uglavnom opiru posuđivanju i obratno; no ako je tako, ne vidimo kako se u to uklapa rumunjski jezik, koji je, kako je dobro poznato, pun aloglotskih elemenata, a ipak mu ni morfologija ni derivacija nisu nipošto siromašne). U odgovoru na treće pitanje Kovačec ističe da su lingvistika i znanost o književnosti usko povezane, ali da su ipak dvije zasebne nauke, pa se metodologija jedne ne može automatski prenositi na drugu. Napokon, što se tiče zadnjega pitanja, naš poznati romanist dobro primjećuje da jezičnu situaciju u Jugoslaviji karakterizira potpuna ravnopravnost jezika na planu prakse, dok se na teoretsko-znanstvenom planu osjeća normativna orijentacija. Uz to, pomanjkanje inozemne literature velika je smetnja lingvističkim studijama.

4. Škiljanov rad o autonomiji lingvistike najprije razgraničuje dva zahtjeva: za autonomijom LINGVISTIKE od drugih nauka i za autonomijom JEZIKA kao njezina objekta. Diskutirajući zatim četiri poznate Saussureove dihotomije, autor prelazi na razmatranje poststrukturalizma (koji obuhvaća vrlo heterogena učenja) i konstatira da je svim tim smjerovima zajednički cilj ukinuti autonomiju lingvistike i povezati je s konkretnim okolnostima jezične djelatnosti (a to su uglavnom tri u uvodu ovoga prikaza spomenute discipline). Dopuštajući da su, unatoč teoretskim prednostima, rezultati poststrukturalističkih radova često ipak trivijalni, Škiljan ističe kako je potrebno da se lingvistika poveže sa studijem ostalih ljudskih djelatnosti (jer je i jezik jedna od njih, društveno-historijski uvjetovana) i da se jezične strukture promatraju kao dinamične kategorije. Lingvistika je u biti samo jedna od znanosti o čovjeku.

Te su ideje potpuno u skladu sa suvremenim pogledima međunarodne lingvistike, kako pokazuje ovaj primjer. U svojoj recenziji nekih važnih lingvističkih djela, u časopisu „Archivio Glottologico Italiano“ 70 (1985), str. 111—126, talijanski lingvist A. Nocentini konstatira da oživljuju dijakronijske studije pa kaže: „Više nego u unutrašnjoj suvislosti [coerenza], objašnjenje strukture valja tražiti u prilagođavanju starih kategorija novim funkcijama, a to znači da treba misliti evolucionistički“. Recenzija završava citatom iz Lehmannova uvoda prvom broju časopisa „Folia Linguistica Historica“ (1980, str. 6): „Jezik ne možemo razumjeti ni adekvatno promatrati, opisati i objasniti, ukoliko na nj ne gledamo kao na ljudsku pojavu podložnu vremenu“.

5. V. Petrović proučava glagole određenih semantičkih kategorija (npr. ponašanja) s obzirom na to jesu li uz njih načinski determinatori obavezni (kao npr. baš uz glagol *ponašati se*) ili nisu, pa s time u vezi ističe potrebu proučavanja jezika sa semantičkoga, sintaktičkoga i pragmalingvističkog stanovišta. M. Andrijašević bavi

se vezom jezične djelatnosti s izvanjezičnim sociolingvističkim kodom, što je važno za učenje stranog jezika i usvajanje komunikativne kompetencije (u konkretnom slučaju: pozdravljanje na francuskom, zajedno s rukovanjem, što dodiruje bonton i razne druge društvene norme). Veliki rad M. Pupovca istražuje komunikacijska obilježja, način komunikacije, jezične karakteristike itd. članova SKJ i nečlanova, služeći se uobičajenim sociolingvističkim metodama. Rezultat istraživanja (koje je organizirano i provedeno u suradnji s Centrom za idejno-teorijski rad CKSKH „Dr Vladimir Bakarić“) pokazuje da je uslijed povoljnijega sociokomunikativnog statusa komunikacijska kompetencija članova SKJ razvijenija od kompetencije nečlanova, da su članovi SK homogeniji i da imaju vlastiti (birokratski) idiom. To onda dovodi do višeslojnosti i do komunikacijskih barijera.

6. Semiološki „blok“ nalazi se u rubrici koja nema posebna naziva nego se zove naprosto SOL, kao i cijeli časopis (svakako bi i tu rubriku valjalo nekako definirati i nazvati). M. Vujasinović i J. Vukušić-Granić pišu o semiologiji filma, M. Lukšić i A. Nikolić bave se dvama pristupima semiologiji kazališta (E. Souriau: semiologija dramskog teksta; T. Kowžan: semiologija izvedbe), V. Lopina daje pregled veza semiologije i filozofije jezika (koje se sastaju u semantici), M. Tadić piše o simbolu u raznim učenjima (Cassirer, Eco, Greimas, Hjelmslev, Lévi-Strauss, Todorov i dr.); napokon, M. Francetić raspravlja o semiologiji reklame, promatrajući dva glavna učenja (R. Barthes, U. Eco) i zaključujući da je semiologija reklame moguća i da je može obogatiti.

7. Iz ovoga je kratkog osvrtu vidljivo da je SOL časopis vrlo široke fizionomije, otvoren suvremenom interdisciplinarnom studiju, pa popunjava jednu prazninu u našoj lingvističkoj periodici. Šteta je da prvi broj ima dosta pogrešaka; one su doduše velikom većinom bezopasne, ali ima i takvih koje se ne mogu lako ispraviti ni smatrati običnim tiskarskim pogreškama. Tako npr., na str. 8, 8. red odozdo, treba *isključeno* mjesto *isključivo*; na str. 33, 1. red, mjesto *njenu mogućem utjecaju* treba da stoji *njenim mogućim utjecajem*; na str. 41. broj od 614 ispitanika ne slaže se sa zbrojem 314 nečlanova SK i 200 članova, pa vjerojatno valja popraviti u 514; na str. 68. dolje četiri je puta otisnuto *dinstiktivna* mjesto *distinktivna*, što ne može biti samo tipografska greška; na str. 75 oba puta stoji *οημεζον* mjesto ispravnoga *σημεζον*. I sažeci na stranim jezicima mogli bi se dotjerati i popraviti. Sve su to ipak sitnice, koje se mogu ispraviti u idućim brojevima i ne umanjuju opći dojam koji je svakako pozitivan, pa želimo da SOL nastavi izlaziti i postane nezaobilazno pomagalo u lingvističkoj znanosti.

Pavao Tekavčić, Zagreb